

STORTINGET

Innst. 86 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:238 S (2017–2018)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Marit Arnstad, Jenny Klinge og Willfred Nordlund om endring av inndelingslovas bestemmelser om behandling av grensejustering mellom kommuner

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at inndelingslova § 6 endres slik at det innføres en bestemmelse om at saker om grensejustering skal forelegges Stortinget til avgjørelse når det er uenighet mellom de berørte kommunene.»

Inndelingslova § 6 bestemmer at Kongen i statsråd gjør vedtak om grensejustering mellom kommuner.

Forslagsstillerne viser til at det i en rekke aktuelle saker er uenighet mellom kommuner om flytting av deler av en kommune.

Forslagsstillerne viser til at om 25 pst. av innbyggerne overføres fra én kommune til en annen, har det store konsekvenser for flere forhold (nevnes i dokumentet).

Forslagsstillerne mener inndelingslovas bestemmelser om behandlingsmåte for delingssaker og grensejusteringssaker burde vært likelydende. I delingssaker der kommunene er uenige, blir saken forelagt Stortinget til avgjørelse, jf. § 5. Det samme bør være tilfelle når kommunene er uenige i grensejusteringssaker.

Forslagsstillerne ber om at grensejusteringssaker som er til behandling i departementet, blir stilt i bero til forslaget om endring i inndelingslova er behandlet av Stortinget.

Det vises for øvrig til dokumentet for en nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 18. juni 2018 til Kommunal- og moderniseringsdepartementet ved statsråd Monica Mæland bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 29. juni 2018.

Komiteen har avholdt muntlig høring i saken 6. november 2018.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Kjell-Idar Juvik, Stein Erik Lauvås og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Mari Holm Lønseth, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønås Kjos, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til Representantforslag 238 S (2017–2018), der det fremmes forslag om endringer i inndelingslova § 6 slik at grensejusteringer der de involverte kommuner er uenige, skal forelegges Stortinget til avgjørelse.

Komiteen viser også til brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet av 29. juni 2018, der departementets syn på saken legges frem.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener prosesser knyttet til inndelinger og grenseendringer er saker av stor betydning for lokalsamfunnet og menneskene som berøres. I saker hvor betydelige deler av kommunens innbyggere overføres i grensejusteringssaker, vil det få store konsekvenser for den berørte kommunen og innbyggerne. Det vil berøre kommunene på områder som kommunale tjenester, infrastruktur og økonomi.

Flertallet mener inndelingslovas bestemmelser om behandlingsmåte for delingssaker og grensejusteringssaker burde vært likelydende.

Flertallet viser til høringsuttalelser hvor partene trekker frem uenighet om hvorvidt saken dreier seg om grensejustering eller deling av kommunen. Flertallet mener lik saksbehandling for delings- og grensejusteringssaker kunne bidra til å redusere slike uenigheter.

Flertallet er kritiske til grensejusteringer som medfører store konsekvenser for driften av resterende deler av kommunen, og mener disse sakene bør avgjøres av Stortinget. Dette bør gjelde i alle tilfeller hvor det er uenighet mellom kommunene. Kommunens mulighet til å fortsette som selvstendig kommune må tillegges stor vekt.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at inndelingslova § 6 endres slik at det innføres en bestemmelse om at saker om grensejustering skal forelegges Stortinget til avgjørelse når det er uenighet mellom de berørte kommunene.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti støtter departementets konklusjon om at den foreslåtte lovendringen ikke er hensiktsmessig. Disse medlemmer vil påpeke at saker om grensejusteringer krever stor grad av lokal innsikt og involverer de berørte på et detaljert nivå. Disse medlemmer mener i lys av dette at dagens arbeidsfordeling mellom Fylkesmannen, regjeringen og Stortinget i disse sakene er hensiktsmessig, og at det tross høyt konfliktnivå mange steder, er en arbeidsfordeling som har vist seg å fungere godt.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 29. november 2018

Karin Andersen

leder

Olemic Thommessen

ordfører

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Dokument 8:238 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Marit Arnstad, Jenny Klinge og Willfred Nordlund om endring av inndelingslovas bestemmelser om behandling av grensejustering mellom kommuner – vedtas ikke.»

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti støtter departementets konklusjon om at den foreslåtte lovendringen ikke er hensiktsmessig, men anfører at dersom én eller flere grensejusteringssaker får særlige, urimelige utslag for enkeltkommuner, har Stortinget mulighet til å gripe inn gjennom representantforslag og be regjeringen omgjøre sin beslutning. Dette medlem mener Stortinget bør være tilbakeholdne med å bruke denne muligheten, og bare vurdere det i helt spesielle tilfeller.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Dokument 8:238 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Marit Arnstad, Jenny Klinge og Willfred Nordlund om endring av inndelingslovas bestemmelser om behandling av grensejustering mellom kommuner – vedtas ikke.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at inndelingslova § 6 endres slik at det innføres en bestemmelse om at saker om grensejustering skal forelegges Stortinget til avgjørelse når det er uenighet mellom de berørte kommunene.

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

18/2963-2

29. juni 2018

Dokument 8:238 S (2017-2018) - Representantforslag om endring av inndelingslovas bestemmelser om behandling av grensejustering mellom kommuner

Jeg viser til henvendelsen fra Kommunal- og forvaltningskomiteen av 18. juni 2018. Det bes om min vurdering av representantforslag i Dokument 8:238 S (2017–2018) om endring av inndelingsloven § 6 om behandling av grensejustering mellom kommuner.

Inndelingsloven § 5 bestemmer at Stortinget gjør vedtak i delingssaker mellom kommuner når kommunene er uenige. Kongen i statsråd gjør vedtak dersom kommunene har sluttet seg til forslaget. Inndelingsloven § 6 bestemmer at Kongen i statsråd gjør vedtak i alle saker om grensejustering mellom kommuner, også der kommunene er uenige. Inndelingsloven § 6 er imidlertid ikke til hinder for at regjeringen, etter etter en konkret vurdering, legger grensejusteringssaker frem for Stortinget til avgjørelse.

Kompetansen Kongen i statsråd har til å fatte vedtak i grensejusteringssaker etter inndelingslova § 6, er delegert til Kommunal- og moderniseringsdepartementet ved kgl.res. 27. oktober 2017. Departementet har delegert kompetansen videre til fylkesmannen i mindre saker der det er enighet lokalt om en løsning. I saker der departementet fatter vedtak, er normal saksgang at fylkesmannen utreder saken og gir en tilrådning til departementet.

Dokument 8:238 S (2017–2018) foreslår at grensejusteringssaker der kommunene er uenige blir forelagt Stortinget til avgjørelse, slik at saker om grensejustering og deling behandles likt. Forslagsstillerne ber også om at grensejusteringssaker som er til behandling i departementet, blir stilt i bero til forslaget om endring i inndelingsloven er behandlet av Stortinget.

Jeg mener det ikke er hensiktsmessig med en endring av inndelingsloven § 6, som vil innebære at alle grensejusteringssaker der kommuner er uenige, skal avgjøres av Stortinget.

Først ønsker jeg å peke på den prinsipielle forskjellen mellom delingssaker og grensejusteringssaker. Deling etter inndelingsloven § 3 innebærer enten at en kommune blir delt i to eller flere nye kommuner, eller at en kommune blir delt og de ulike delene blir lagt til andre kommuner, jf. inndelingsloven § 3 andre ledd. Dette er inngripende saker, som fører til at den aktuelle kommunen opphører å eksistere. Delingssaker behandles på lik linje med saker om sammenslåing. Dersom det ikke er enighet mellom de aktuelle kommunene, er det bare Stortinget som kan fatte vedtak om deling. I saker om grensejustering endres dagens kommunegrenser, men de berørte kommunene opphører ikke å eksistere. Slike saker er dermed mindre inngripende, og jeg mener derfor at saker om grensejustering egner seg for behandling av departementet.

I grensejusteringssaker er det ofte krevende å komme til enighet lokalt, siden avgivende kommuner i de fleste sakene ikke ønsker å miste innbyggere. Saker om grensejustering varierer i størrelse. Mange av sakene er relativt små, det vil si at det er tale om mindre areal og få innbyggere. Sakene kjennetegnes også ved at det er behov for å sette seg inn i lokale forhold som innbyggernes bruk av offentlige tjenester, pendlingsmønster, veier og transportmuligheter, topografi mv., for å kunne ta en avgjørelse.

I mindre grensejusteringssaker hvor det er enighet mellom kommunene om løsningen, er det fylkesmannen som fatter vedtak. Alle andre grensejusteringer vedtas av departementet, det vil si større saker og alle saker hvor det ikke er enighet mellom kommunene. En endring av inndelingsloven § 6 slik representantene foreslår, vil innebære at Stortinget vil få forelagt seg enhver grensejusteringssak med uenighet, det vil si både store og små saker. Etter min vurdering er dagens ansvarsfordeling mellom fylkesmannen, departementet og Stortinget hensiktsmessig.

Departementet har for øyeblikket flere saker om grensejusteringer til behandling, og disse er krevende for de berørte kommunene. Det er viktig både for de berørte kommunene og innbyggerne å få en avklaring i disse sakene. Forslagsstillerne anmoder departementet om å stille sakene departementet har til behandling i bero. Jeg mener at det vil være svært uheldig både for kommunene og de berørte innbyggerne, dersom behandlingen av alle disse sakene stilles i bero. Departementet vil derfor behandle sakene i tråd med dagens lovverk.

Med hilsen

Monica Mæland